

„Noduri” lirice în filigranul hieratic al memoriei. Recenzie

Cristian PAȘCALĂU

Universitatea Babeș-Bolyai,
Cluj-Napoca, România

e-mail:

babelrealm@yahoo.com

Title: Lirical “Nodes” in the Hieratic Filigree of Memory. Book review

Abstract: The present review is meant to emphasize Gabriel Hasmațuchi’s mythopoetic universe, as it unfolds in “Nodes”. Memory against oblivion, thought against randomness, light against darkness, a celebration of life against death are the main coordinates of this universe, in which the self takes sacred symbols, sites, and artefacts in a journey of bright, hieratic rediscover of inner and outer equilibrium.

Keywords: Gabriel Hasmațuchi; poetry; metaphor; memory.

Gabriel Hasmațuchi, poet și eseist de înaltă ținută, își astâmpără nostalgia paradisului, cu forță vizionară și efort creator, vădit în poeme de psalmică esențializare. Înnobilând simplitatea și, în același timp, complexitatea existenței, poetul accede în profunzime la izvoarele teandrice ale creativității, dialogând cu sacrul și denunțând reificarea substanțelor primordiale, a esențelor spirituale, a conceptelor, a idealurilor asaltate de spectrul pragmatismului exacerbat.

În prima parte a ceremonialului său liric, intitulată *În legătură cu mine*, autorul își descătușează latența viziunii în interstiții transorizontice de semnificații ireductibile, revelând avataruri ale eului năimit în călătoria propriei configurări. Tributar nevoii de absolut, eul liric plonjează în căutarea de sine, străbătând toate arcele trinității cunoaștere – iubire – revelație. Universul poetic este nutrit, subiacent, de miteme biblice, fiind simultan receptacol și matrice izvoditoare pentru misterul existenței: „Stau pe marginea unui abis / și-mi pregătesc rostogolirea // în mine însumi / să cad // ca un gând devenit / lacrimă pe mâinile părinților / pe nodurile unor cruci / cu numele lor // din trecut, din prezent, din viitor” (I). Metaforizarea semnelor sacre în formule inedite reclamă stăpânirea alchimiei verbului, constant alimentată grație nucleelor de mister ce fuzionează, în ampla dinamică a formelor sinergic-culturale.

Autoportretele lirice reflectă chipuri și asemănări, invitând la explorarea unicității sinelui. Călătoria cu barca, motiv recurent, implică devenirea, mișcarea în spirală prin timp. Sugestiv inclusiv prin incidența grafică, autoportretul XXIX înmănunchează curgerea, întreșerea și rodirea, ca tot atâtea avataruri ale creației pândite de entropie. Explorarea limitelor se face cu biruința scrisului. Cuvântul, tiparul dinamic esențializat al gândului, este un har mesianic, devine nodul conexiunilor transgresiv-integratoare în gâlceava întunericului cu lumina: „Lumina și întunericul / mă implică / în cearta lor / într-un poem / în care / cuvintele primesc ceva / din viață / și din moarte” (XXXVI).

Imaginarul reconstituie, în chip recuperator, elemente de tradiție bisericească și folclorică, alături de elemente moderne, de urbanitate stilizată. Ele nu trebuie să ne inducă însă în eroare, căci reprezintă doar fața aparentă a unei realități interioare, excruciant șlefuită în parcursul devenirii întru Ființă. S-ar părea că eul liric se împacă, funciar, cu toate ale lumii, zămisind, la rândul său, o lume fascinantă, în care mișcările tectonice ale memoriei permit decuparea mulajelor telescopice de inefabile trăiri: „Cândva am strigat la Tine / plin de furie. // Am răsturnat toate obiectele din cameră / și nu-mi mai găseam locul. / Trăiam o dezordine necontrolată. / Mânia pusese stăpânire / nu doar pe mișcările / și pe cuvintele mele, / ci și pe viitorul meu. // Uitasem cine eram / și cine aș fi putut fi, / îmi vedeam ființa scaldată / într-o durere oarbă. // Am tăcut multe zile. / Și pe neașteptate / mi-ai redat cuvintele Tale de lumină” (XXV).

Poemul III, de exemplu, este un pastel transgresiv, revelator pentru intruziunea insidioasă a grației hieratice, subminate simetric de spectrele mundanului. Unele poeme recompun scenografii peisagiste, simptomatice conexe la portalul conștiinței transistorice: „Lacul pe care-mi trimit speranțele / în bărcuțe de hârtie / se comportă // fie ca o oglindă / în care privindu-mă dimineța / nu mă mai satur de ceea ce văd, // fie ca o câmpie viscolită / pe care mi se destramă chipul / fără să mă opun” (X). Nivelul experiențial-empiric este transgresat, percepția ambientală transfigurându-se în retortele lirice ale genezei interioare. Impresiei de ritualism extatic i se adaugă paradoxul, dus la paroxism pe o filieră semnificantă de mixturi aparent incompatibile în alchimia verbului. Imaginile se decantază firesc, devenind mărturii ale devenirii proiectate pe retina fanteziei.

Toate peisajele, toate figurile evocate, toate colajele de evocări nu sunt altceva decât proiecții ale eului flămând de certitudini, însetat de adevăruri. Memoria funcționează ca o punte între viitor și trecut, așa cum gândul, germenul ființei, caută să spargă coaja aparențelor și granitul limitelor, luptând cu haosul și cu entropia veacului. Nostalgia acaparează realul, transfigurându-l în narcoze lirice de persistentă anamneză. Timpul, flamura vremelniciei, împinge eul la un permanent slalom între memorie și uitare, între ordine și haos, între decadență și candoare, între întuneric și lumină. Asceza poetică filtrează magistral această impetuoasă pietism astral.

Experiența iubirii, pregnant metamorfozate în portrete consubstanțiale, prilejuiește părelnice festinuri ale simțurilor. Subsumată aceleiași vector hieratic în câmpul decantărilor, imaginea femeii este proiectată sub zodia potențării creatoare: „Tu ești acolo / unde aceste cuvinte / semădate / rodesc până la desăvârșire. // Tu ești acolo / unde aceste cuvinte / semădate / sălășluiesc veșnic / în casa construită pe stâncă. // Tu ești acolo / unde aceste cuvinte / semădate / preschimbă apa în vin. // Tu ești acolo / unde aceste cuvinte / semădate / se înmulțesc precum pâinea și peștii” (XV, p. 61).

Numeroase tangențe ar putea fi exploatate, însă convingerea noastră este că lirica lui Gabriel Hasmațuchi configurează un univers hieratic, de polarități integrate și transcendate în chip revelator. Călătoria sinelui poetic leagă embrionar acuitatea eclatantă a senzațiilor de gravitatea elanului metafizic. Traseul inițiativ apropiază cărări pierdute, cărări regăsite, unele băătorite, altele neștiute, într-un neîntrerupt efort de rupere a pânzelor uitării și ale indiferenței. Prin aura textului, lumile discursive se întrepătrund în chemări abisale, spațiile se resorb ori renasc, modelate de tainice îndemnuri, iar arhetipurile edifică un muzeu al memoriei fluide.

Creativitatea se răsfrânge asupra ei înseși, cu complicitatea unui *alter ego* surprins în punctul nodal de mobilitate și ruptură, configurând etapele unei modelări reciproce a interiorității și a exteriorității, într-un spațiu al gândului ce ordonează totul într-un registru pur simbolic, în care obiectul și subiectul se confundă, fără a fi totuși pe deplin confundabile. Dualismul senzație-idee e nutrit de lacrimile sacrului pulsând în ființe și în lucruri. Sub aripa credinței, lirica lui Gabriel Hasmațuchi înalță toate vârstele eului într-o germinare recuperatoare. Geometria rodirii înlăuntrul cuvântului implică intrarea în sine pentru a regăsi alteritatea, sub toate formele ei elevat-spirituale. Poetul practică o conștientizare eterată a metaforei care solicită lectorul emoțional și intelectual, conducându-l de la intuiția complexității la revelația inefabilului. În subtext, este perceptibilă o dimensiune a căutărilor rosturilor poeziei, într-o epocă a pragmatismului exacerbat, în care cultura, în accepțiunea ei pleneră, este privită ca o cenușăreasă plebee printre gratiile tehnologiei și ale pragmatismului. Supuși reificării veacului, secularizării idealurilor și confiscării speranțelor, ne închinăm metaforei și năzuim la mântuire.

Dacă ar fi să căutăm o supratemă ontologică a poemelor (cu biografia lor sibilinică) întrețesute în broderia volumului, am descoperi, firească, importanța comuniunii, a împărtășirii unui destin colectiv și a unui ansamblu de valori, de visuri, de împliniri sau neîmpliniri, de bucurii sau tristeți, sporind, prin și peste toate acestea, credința și omenia. Iubitor de sacru, de istorie și de tradiție, prin harul și cultul muncii sale roditoare, Gabriel Hasmațuchi ne-a oferit aceste *Noduri* ale neuitării ca un popas la răscrucea vremii și a vremurilor, contribuind, cu tot ce a avut mai bun, la mitopoeza miraculoasă în care Providența își fericește aleșii întru tainică, nesecată revărsare de binecuvântări spirituale. Îndemnăm cititorii să recepteze volumul de versuri recenzat ca pe o ofrandă de

gânduri și simțiri alese, de bilanț al împlinirilor și de speranțe nutrite în subtext, o ofrandă depusă pe altarul memoriei înaintașilor, o ofrandă menită iubitorilor de adevăr, de bine și de frumos, în templul unui viitor întâmpinat cu credință în Dumnezeu, în noi înșine, precum și în scânteile de viață pe care le-am sădit sau le vom sădi în lume.

References:

Hasmațuchi, Gabriel. Noduri. Sibiu: Agnos, 2018.

BIONOTE:

Cristian PAȘCALĂU is a lecturer dr. at the Department of Romanian Language and General Linguistics, Faculty of Letters, University of Babeș-Bolyai, as well as a peer-review member at Herald Publishing House, Bucharest. He published several studies on cultural semiotics, the universes of discourse, prescriptive grammar of Romanian language, lexicology, and semantics. One of his latest work is entitled *Dicționarul metaforelor rebusiste (The Crossword Puzzle Metaphors Dictionary)*, 2022. His academic interests include: linguistics and philosophy of language, cultural semiotics, lexicology, and semantics.

Article history

Received: 22.01.2023	Reviewed: 24.01.2023	Accepted: 26.01.2023	Available online: 5.06.2023